SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:271

av Per Söderlund (SD)

Rättshjälp vid tvist gentemot det allmänna

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda rättshjälp vid tvist gentemot det allmänna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är viktigt att myndighetsutövning sker rättssäkert, likvärdigt och i enlighet med lagar och förordningar. Ändå händer det att enskilda medborgare anser sig ha blivit felaktigt behandlade eller fått ett felaktigt myndighetsbeslut. Den enskilde har då möjlighet att få saken prövad av förvaltningsdomstol.

Att driva en sådan process kan emellertid medföra betydande kostnader för den enskilde, inte minst för juridiskt ombud och annan rättslig hjälp. Samtidigt har det allmänna i regel tillgång till offentligt finansierade juridiska och administrativa resurser. Det innebär att det kan finnas en betydande ekonomisk obalans mellan den enskilde och det allmänna i en rättslig process.

För en person med begränsade ekonomiska möjligheter kan kostnaden för juridisk hjälp i praktiken bli ett hinder mot att få sin sak prövad. En person med större ekonomiska resurser har däremot bättre möjligheter att anlita juridiskt ombud och driva processen vidare. Den enskildes ekonomiska förutsättningar kan därmed få betydelse för möjligheten att hävda sin rätt gentemot det allmänna.

Det finns därför skäl att överväga om det offentliga bör kunna ersätta en enskild för kostnader som uppkommit i samband med en process i förvaltningsdomstol, när den enskilde får rätt mot det allmänna.

Ett system där det allmänna automatiskt ersätter kostnader i samtliga processer skulle samtidigt kunna innebära risk för överutnyttjande och onödiga kostnader för det offentliga. Ett alternativ är därför att införa en ordning där förvaltningsdomstolen, efter att målet slutligt avgjorts, kan besluta att den enskilde ska få ersättning för hela eller delar av sina kostnader när den enskilde helt eller delvis vunnit framgång i processen.

En sådan ordning skulle kunna bidra till att den enskildes ekonomiska förutsättningar får mindre betydelse för möjligheten att få sin sak prövad och hävda sin rätt gentemot det allmänna. Samtidigt bör ett eventuellt system utformas så att det motverkar ogrundade eller onödiga processer och säkerställer en rimlig avvägning mellan den enskildes rättssäkerhet och det offentligas kostnadsansvar.

Mot denna bakgrund bör regeringen tillsätta en utredning med uppdrag att analysera förutsättningarna för ett system med ekonomiskt stöd till enskilda som driver juridiska processer mot det allmänna. Utredningen bör särskilt pröva möjligheten att låta domstol besluta om ersättning för hela eller delar av den enskildes skäliga kostnader när den enskilde helt eller delvis får rätt mot det allmänna.

Per Söderlund (SD)